

huje v boj, da maščujejo svoje najdražje.

Fašizem je bil vojaško in moralno pregan, niso pa bile izkoreninjene ideologije, ki so do njega pripeljale. Danes se rojevajo stare in žal tudi nove oblike zatiranja narodov, poskušajo se zbrisati dejstva zgodovine in z novimi slepilnimi in demagoškimi parolami zastrupljati odnose med narodi.

Iste sile, ki so pripeljale do zločina na tem kraju, poskušajo rehabilitirati zločince, odstraniti dokaze zgodovine, v srca mladih ljudi pa vnašati mržnjo med narodi. Ne vemo, ali so bili zločinci umora za Kamnitnikom kaznovani, vemo pa, da v naši sosesčini žele nekateri rehabilitirati zločinca Rainerja, zanikajo obstoj koncentracijskih taborišč in umorov in ostajajo nekažnovani. V sosednji Italiji smo pričé stalnim onečaščenjem spomenikov osvobodilne borbe, prav zdaj pa so ukradli mučilni kij iz Rižarne, ki je bil dokaz njihovega početja med vojno. Tisti, ki žele odstraniti sledove svojih zločinov, se vedno pripravljajo na nove zločine.

V zadnjem letu smo izgubili najdražje, kar smo imeli. Izgubili smo Tita, čigar ime je vlivalo ponos in pogum tudi žrtvam, katerih spominu se danes poklanjamo.

Vendar Tito je ostal v nas, v naših srcih in dejanjih. Zato se bomo še odločneje borili za nadaljnji razvoj naše

samoupravne socialistične družbe, ki je zrasla iz krvi in trpljenja tolikih njenih sinov in hčera. Jugoslavija bo vedno odločno stala na braniku miru v svetu, na braniku enakopravnosti in svobode med narodi in državami in dosledno odklanjala vsako tuje vmešavanje in kršenje svoje suverenosti.

Danes smo se zbrali, da bi premagali čas, ki grozi s pozabo vsakemu dogodku, ki se oddaljuje. Premagali bomo čas, če bomo resnico o naši borbi prenašali na mlade rodove, na rodove, ki prihajajo. Nenehno moramo opozarjati na žrtve, na herojska dejanja naših ljudi, ne zaradi preteklosti, temveč zaradi naše prihodnosti.

Poklonimo se žrtvam in slava jim.

Svetko Kobal

Pripis

Uredništvo objavlja govor tovariša Svetka Kobala ob žalni slovesnosti pri spomeniku talcev za Kamnitnikom dne 9. februarja 1981 zaradi tega, ker ima globoko vsebino in zgodovinsko, politično, duhovno ter dokumentacijsko vrednost, hkrati pa zaokrožuje zapis o streljanju petdesetih talcev »... Temni, pretemni so talcev grobovi«, ki ga je v Loških razgledih 2, 1955 objavil Stane Pečar.

OBISK ZGODOVINSKEGA DRUŠTVA IZ FREISINGA

Odkar je leta 1803 prenehala oblast škofije iz Freisinga na Bavarskem nad loškimi gospostvom, so prenehale tudi vse uradne vezi med Škofjo Loko in Freisingom. Tistih nekaj malo obiskov tu in tam je bilo zasebnega značaja; ali je bilo to posamični ali skupinski obisk zgolj turističnega namena ali z raziskovalnim namenom programirani študij loškega zgodovinarja dr. P. Blaznika v bavarskih in tudi freisingških arhivih. Večjo skupino turistov iz Škofje Loke, med njimi tudi zainteresirane člane Muzejskega društva, je pred leti med ogledovanjem drugih avstrijskih in nemških krajev vodila pot tudi skozi Freising. Morda je prav to spodbudilo vodstvo Zgodovinskega društva v Freisingu, da se je odločilo za obisk pri nas. Tako se je gospa Wilhelma Zanker

v društvenem imenu prve dni aprila 1981 obrnila na Janka Kreka iz Škofje Loke, ki je bil organiziral in vodil omenjeno potovanje Ločanov na Nemško, z informacijo o nameri študijskega potovanja po krajih nekdanjega freisingškega lastništva in s prošnjo za pomoč pri organiziranju obiska v Škofji Loki. Po Krekovi nenadni smrti je njegova vdova o tej želji obvestila dr. Blaznika in vodstvo loškega Muzejskega društva. Po prvih razgovorih v juniju mesecu je bil v juliju na podlagi želja iz Freisinga izdelan okvirni program njihovega bivanja v Škofji Loki in ogledovanja njenih zgodovinskih in kulturnih zanimivosti. Sredi avgusta je bilo sporočeno soglasje k predlaganemu programu, v katerega izvedbo so bili vključeni skoraj vsi člani društva izvršnega

odbora, delavci muzeja ter častna člana dr. P. Blaznik in prof. Fr. Planina in umetnostnozgodovinski specialist za Loko in društveni član dr. Emilijan Cevc iz Ljubljane.

V petek 18. septembra okrog 5. ure popoldne je z velikim potovalnim avtobusom prispela v Škofjo Loko skupina 37 članov Zgodovinskega društva iz Freisinga in se ustavila v hotelu »Transturist«, kjer jim je bilo rezervirano prenočišče. Takoj zatem ko so bile urejene namestitvene formalnosti, sta se v hotelski kavarni sestali člani delegacij obeh društev, da se osebno spoznajo in dogovorijo o zadnjih podrobnostih iz programa bivanja gostov v Škofji Loki. Medtem so gostje v lepem poznem popoldnevu že začeli turistično pohajkovati po mestnih ulicah.

Ponovno srečanje domačinov z gosti je bilo naslednjega dne, v soboto ob 9.30 zjutraj, ko so izpred hotela odšli peš v muzej na Loški grad. Tu so jih v grajski kapeli dočakali drugi organizatorji programa s prisrčno dobrodošlico. Društveni predsednik je goste še enkrat uradno pozdravil in jih v kratkih besedah informiral o društvenem delovanju. Nato je bilo gostom ponujeno šilce domačega žganja z loško prešico, društveni odbornici N. Ruparjeva in A. M. Cegnarjeva (v narodni noši) pa sta jim pripenjali značko Škofje Loke za mestno zastavico in jim izročali srce loškega kruhka. Uradni del sprejema se je nato nadaljeval z zgoščenim referatom dr. Blaznika o zgodovini loškega gospostva, nakar je vsak izmed gostov prejel po en izvod knjige dr. Blaznika o loškem gospostvu in Fr. Planine o Škofji Loki in njeni okolici. Zgodovinskemu društvu pa je bil za njegovo knjižnico poklonjen komplet Loških razgledov. Predsednica društva ga. Zanker in podpredsednik sta se prisrčno zahvalila za sprejem in za darovane knjige, ki jih je bil še posebej vesel društveni bibliotekar, ter izročila tukajšnjim organizatorjem nekatere publikacije svojega društva. Za uvod in ob zaključku sprejema v grajski kapeli so poskrbeli za svečano in kulturno vzdušje člani glasbenega ansambla »Arabeska« iz Škofje Loke.

Sedil je ogled zbirke Loškega muzeja z uvodnim pozdravom ravnatelja muzeja J. Erjavca. Gostje so si v manjših skupinah ali posamič ogledovali razstavljeno muzejsko gradivo, mednje razvrščeni organizatorji pa so jim dajali potrebne informacije in razlage. Ogle-

dovanje se je zavleklo čez enajsto uro, nakar je bil predviden počasni ogledovalni sprehod po zgornjem in spodnjem mestnem trgu. Žal je dober namen pokvarilo močno poslabšano vreme z dežjem, tako da so si gostje mestna trga mogli ogledati samo bežno izpod dežnikov in so se za podrobnejši ogled z razlago, ki jo je mojstrsko podal dr. Cevc, ustavili samo v župni cerkvi in pred mestno kaščo. Za počitek in opoldansko okrepčilo je bilo poskrbljeno v restavraciji »Pri Homanu« na Mestnem trgu, kjer so gostje uživali v domačem okolju in ob domačih kulinaričnih posebnostih po jedilniku, ki ga je sestavil domači poznavalec inž. Pavle Hafner. Po kosilu in krajšem odmoru v hotelu so se gostje sredi popoldneva ob spremstvu organizatorjev z avtobusom zapeljali v Crngrob, kjer je spet povzel besedo umetnostni zgodovinar dr. Cevc, kot je to storil tudi v cerkvi na Suhi pri povratku v mesto, kamor je skupina prispela že v mraku po 6. uri popoldne. Zaradi slabega vremena organizatorji niso mogli nekaterim gostom ustreči še z ogledom fresk v cerkvi na Križni gori, odpasti pa je moral tudi sicer programirani postanek v gostišču v Crngrobu.

Ob slovesu so se gostje iskreno in od srca zahvaljevali za nudeno jim gostoljubnost in strokovno vodstvo ter vedno znova zatrjevali, da niso pričakovali takega bogastva in tako urejenega muzeja ter da so prijetno presenečeni nad vsestransko aktivnostjo Muzejskega društva, zlasti nad zgodovinsko in dokumentarno vrednostjo Loških razgledov. Ugotavljali so, da oni v Freisingu, žal, nimajo takšnih muzejskih zbirk ne tolikšne publicistične dejavnosti. Pa tudi vse druge kraje, ki so nekoč spadali pod freisingške posesti in jih člani Zgodovinskega društva sistematično obiskujejo, Škofja Loka močno prekaša, kar zadeva skrb za ohranjanje zgodovinskih pričevanj o svoji daljnji in bližnji preteklosti. Sledilo je povabilo za obisk članov loškega Muzejskega društva v Freisingu in za udeležbo na sestanku podobnih društev iz vseh nekdanjih freisingških posesti, ki ga bodo skušali enkrat v prihodnje organizirati v Freisingu. Organizatorji so zahvale in povabilo z zadovoljstvom sprejeli, saj jim je bilo to zagotovilo, da so svojo nalogo dobro opravili, tako kar zadeva predstavitev loških zgodovinskih in umetnostnih spomenikov kot tudi informacije na vprašanja o sedanjem življenju, gospodarskem in kulturnem dogajanju v Škofji Loki.

Branko Berčič